

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЖЕРЕЛА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Освітньо-наукова програма “Політологія” :
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета та цілі курсу.
4. Компетентності.
5. Результати навчання.
6. Організація навчання курсу.
7. Система оцінювання курсу.
8. Політика курсу.
9. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Джерела політологічних досліджень
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) – доктор філософії (PhD)
Викладач (-і)	Дерев'янку Сергій Миронович
Контактний телефон викладача	+38(034)259-61-46
Е-mail викладача	serhii.derevianko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Дисципліни вільного вибору аспіранта
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=54&id_cou=8922
Консультації	Упродовж вивчення курсу щосереди з 14.00 до 16.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна “Джерела політологічних досліджень” є вибірковою дисципліною освітньої програми підготовки фахівців за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти. Має теоретичний і прикладний характер, покликана сформулювати у майбутніх фахівців-політологів набір необхідних компетентностей щодо пошуку, відбору, аналітичної та синтетичної критики політологічних джерел, їх комплексного наукового вивчення на основі концептуальних засад наукового пізнання; принципів та методів наукового дослідження, вироблених у науці загалом та політології, зокрема.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу : здобуття аспірантами базових знань з методики виявлення, добору, критики та використання джерел політологічних досліджень для забезпечення їхньої професійної соціалізації як науковців-дослідників.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомлення з концептуальними засадами наукового пізнання, теорії джерелознавства. 2. Ознайомлення з традиційними та новітніми методами виявлення, добору, критики та використання джерел у політологічних дослідженнях. 3. Удосконалення аспірантами навичок застосовувати отримані теоретичні знання у науково-дослідній роботі; використовувати інформацію джерел і загальноприйняті критерії оцінки для ідентифікації політичних подій та явищ. 4. Засвоєння методики та вмінь вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації джерел і літератури з теми дослідження. 5. Здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел та робити узагальнення і висновки. 	
4. Компетентності	
Інтегральна компетентність	
<p>ПК01 Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у політичній сфері, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних політологічних знань та/або професійної практики. із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p>	
Загальні компетентності	
<p>ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК02. Здатність фахово спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово у процесі наукової комунікації та досліджень.</p> <p>ЗК03. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p>	

ЗК04. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК06. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетенції

СК01. Комплексне розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК02. Поглиблене знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології та володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

СК03. Комплексне застосування широкого спектру політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей, політичних систем та режимів, політичної поведінки у різних контекстах їх функціонування, відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

СК04. Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

СК05. Комплексне застосовування політологічного мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері, опису, пояснення й оцінювання політичних процесів та явищ у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК06. Комплексне застосування інструментарію нормативної та емпіричної політичної теорії та методів політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у професійній діяльності.

СК07. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК08. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

5. Результати навчання

Результатами вивчення навчальної дисципліни «Джерела політологічних досліджень» мають бути отримання таких знань, умінь та навичок:

РН01. Опанувати універсальними навичками дослідника, зокрема застосування сучасних інформаційних технологій, розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті.

РН02. Мати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну доброчесність, повагу різноманітності та мультикультурності.

РН03. Комплексно розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

РН04. Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

РН05. Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

РН06. Комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та

використовувати міждисциплінарні підходи, сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

PH07. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати комплексні політологічні дослідження з використанням широкого кола прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу.

Результати навчання відповідають вимогам дев'ятого рівня Національної рамки кваліфікації (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>), за яким особа, яка завершила навчання на ОП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну добросовісність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
третій	Політологія	другий	вибірковий

Тематика курсу

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади джерелознавства політичної науки

Тема 1. Вступ. Предмет, завдання та категоріальний апарат курсу. Джерела вивчення курсу.

Тема 2. Джерела вивчення української політології.

Тема 3. Становлення і розвиток джерелознавства політичної науки.

Тема 4. Теоретико-методологічні та концептуальні засади використання джерел у політологічних дослідженнях.

Тема 5. Джерельна база політологічних досліджень.

Тема 6. Поняття, принципи та види класифікації джерел політологічних досліджень.

Тема 7. Характеристика основних класів джерел дослідження політики.

Тема 8. Нормативно-правові акти як джерело інформації в політологічному дослідженні.

Тема 9. Електронні документи. Ойнлайнові соціальні мережа як джерело політологічних знань.

Змістовий модуль 2. Основні методи джерелознавчої евристики та критики.

Тема 10. Методи джерелознавчої евристики.

Тема 11. Методика бібліографічного пошуку опублікованих джерел.

Тема 12. Методи аналізу документів в політологічному дослідженні.

Тема 13. Методи джерелознавчої критики.

Тема 14. Методика встановлення справжності джерела, атрибуції, встановлення часу, місця, обставин та мотивів походження джерел.

Змістовий модуль 3. Методика використання джерел у політологічних дослідженнях.

Тема 15. Репрезентативність джерел та їх інтерпретація.

Тема 16. Технологія використання джерел у науковій праці.

Тема 17. Особливості бібліографічного опису джерел.

Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список

літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів (не менше двох оцінок на п'яти семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політико-правового характеру відповідно до теми магістерської роботи – 30 балів (з них 20 балів – за проект, 10 балів – за представлення) <p>Загальна кількість – 100 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – залік проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і виставляється за результатами виконання аспірантом передбачених навчальною програмою видів робіт – 100 балів</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повторення аспірантами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання аспірантами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: <ul style="list-style-type: none"> – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні принципи та методи аналізу та моделювання – 5 балів; – знання теоретичних засад, завдань, методики аналізу та моделювання – 10 балів; <p>Загальна кількість – 20 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь аспіранта на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Аспірант допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p>

8. Політика курсу

Політика вивчення навчальної дисципліни “Джерела політологічних досліджень” передбачає набуття аспірантами визначених компетентностей через: аудиторну (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання

окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання, виробнича практика).

Консультації викладача, відпрацювання аспірантами пропущених аудиторних занять, отриманих незадовільних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00–16.00 год. У випадку встановлення вияву академічної недоброчесності викладач пропонує аспірантові повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи.

9. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37–38. Ст. 2004 ; поточна ред. – Ред. від 25.09.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Про науку і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Підручники і навчальні посібники:

3. Бебик В. М. Політологія : теорія, методологія, практика : підручник. Київ : МАУП, 1997. 248 с.

4. Боришполец К. П. Методы политических исследований : учеб. пособ. для студ. вузов. Москва : Аспект Пресс, 2005. 221 с.

5. Ван Эвера С. Методическое руководство для студ. и аспирантов-политологов по подготовке диссертаций. Москва: Аспект Пресс, 2007. 158 с.

6. Горлач М. І., Кремень В. Г. Політологія: наука про політику : підручник. Київ : ЦУЛ, 2009. 840 с.

7. Денисенко В. М., Матвієнків С. М., Штерн В. Ю. Політологія. Вступ до спеціальності : підручник. Рек. МОН. Львів : Астролябія, 2007. 360 с.

8. Історичне джерелознавство: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Либідь, 2017. 512 с

9. Історія українських політичних партій. Хрестоматія-посібник. Ч. 1. Кінець XIX ст. – 1917 р. / Укладачі Б. І. Корольов, І. С. Михальський). Київ, 2003. 561 с.

10. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Львів, 1999. 352 с.

11. Політична наука: Методи досліджень : підручник. Рек. МОН / За ред. О. А. Габрієляна. Київ : ВЦ “Академія”, 2012. 320 с. Серія “Альма-матер.

12. Політологія : підручник. 2-ге вид., перероб., доп. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. Київ : Академія, 2003. 528 с. Альма-матер.

13. Політологія: історія та методологія / За ред. Ф. М. Кирилюка. Київ : Здоров'я, 2000. 600 с.

14. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади) : навч. посіб. / Укл. М. С. Дороніна. Київ : ІНЖЕК, 2006. 101 с.

15. Філософія та методологія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. Київ : ВПЦ “Київський університет”, 2008. 223 с.

16. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : ЦУЛ, 2010. 472 с.

Енциклопедичні та довідкові видання

17. Джерелознавство історії України : довідник / За ред. М. Варшавчика. Київ: Українська енциклопедія, 1998. 212 с.
18. Енциклопедія політичної думки / За ред. Д. Міллера; пер. з англ. Н. Лисюк. Київ : Дух і літера, 2000. 472 с.
19. Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
20. Політологічний енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Укр. Асоціація політологів. [Упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Генеза, 2004. 736 с.

Монографії та статті

21. Алмонд Г. Политическая наука : история дисциплины. *Полис. Политические исследования*. Москва : Наука, 1997. № 6. С. 174–184.
22. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / [Відп. ред. І. В. Хронюк]; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. 2-е вид., стер. Київ, 2001. 383 с.
23. Бойко-Бойчук Л. Метод матриць : застосування у політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент* : Укр. науковий ж-л. – Укр. центр політичного менеджменту. 2008. № 1. С. 165–176 (**Bojko L.**).
24. Булгаков В. А. Мережний підхід як методологія дослідження політичних систем. *Політологічний вісник*. Київ, 2011. № 56. С. 234-243.
25. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. Київ : Генеза, 2006. 395 с.
26. Дерев'янка С. М. Конституційна модель референдуму в Україні : політико-правові мотиви доцільності оновлення. Сучасна українська політика. Київ : Вид-во “Центр соціальних комунікацій”, 2012. Вип. 26. С. 7-17.
27. Дерев'янка С. М. Моделі конституційного референдуму за конституціями України та держав Європейського Союзу : порівняльно-типологічна характеристика. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 3. С. 106–110. URL : http://kul.kiev.ua/images/chasop/2008_3/2008_3.pdf.
28. Дерев'янка С. М. Політико-правові засади референдумів в Україні : монографія / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ : Вид-во “Місто НВ”, 2011. 847 с.
29. Джерела особового походження. URL: www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_6_2011/11.pdf
30. Кресіна І. О., Дерев'янка С. М. Віче як інститут установчої влади в новій Конституції України. *Віче*. 2016. № 11–12. С. 36–40 (**Derevianko S. Viche_2016**).
31. Польовий М. А. Застосування баз даних у вивченні політичних процесів. *Сучасна українська політика* : зб. наук. пр. Київ, 2011. Вип. 24. С. 78–87.
32. Польовий М. А. Політичне картографування як метод моделювання політичних процесів. *Вісник національного технічного університету “Київський політехнічний інститут”*. Серія “Політика. Соціологія. Право”. 2011. Вип. II (10). С. 27–31.
33. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст.: Програмові і довід. матеріали / Упоряд. В. Ф. Шевченко та ін. Київ : Консалтинг, Фенікс, 1993. 336 с.
34. Derevianko S., Derevianko O. Models of local referendum according to the constitutions of Ukraine and countries of Central and Eastern Europe: comparative-typological characteristics. *Samorząd terytorialne w Konstytucjach wybranych państw Europy Środkowo-Wschodniej : Zarys problematyki* / Redakcja Iwona Lasek-Surowiec. – Chelm, 2018 – S. 87-101.